

Versie 2 december 2019

Verkenning toekomstperspectief HFA

Aanleiding

Het Utrechts Archief (HUA) en Het Flevolands Archief (HFA) hebben op basis van de evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst (juni 2017 – zomer 2019) afgesproken dat de samenwerking nog met één jaar (2020) verlengd zal worden en in 2020 afgebouwd zal worden. De invulling van de samenwerking in 2020 zal erop gericht worden om HFA verder in de positie te brengen om per 1 januari 2021 zelfstandig te kunnen functioneren, waar nodig met inhuur/ondersteuning op specifieke gebieden (HRM en financiën). Een hiertoe strekkend voorstel voor de samenwerkingsovereenkomst HFA – HUA 2020 is als apart bespreekstuk aan de besturen van HFA en HUA voorgelegd.

Met de komende afbouw van de samenwerking is het wenselijk dat HFA zich gaat oriënteren op de toekomstige positionering en het hiermee samenhangende verdere ontwikkelings- en toekomstperspectief. Tegen deze achtergrond is in de laatste bestuursvergadering van HFA afgesproken dat een hiertoe strekkende verkenning zal worden uitgevoerd, waarin mede ingegaan wordt op de ontwikkelingen waar HFA in 2020 (en verdere jaren) mee te maken zal krijgen.

Bespreekvoorstel

Aan het bestuur van HFA wordt het volgende voorgesteld:

1. Voorstel is om medio 2020 het gesprek in het bestuur HFA over het toekomstperspectief HFA te voeren op basis van een notitie met de dan beschikbare informatie over:
 - de (financiële) effecten van het terugtreden van het rijk uit de RHC's;
 - de toekomst van het e-Depot;
 - de bevindingen van de verkenning van ambities en wensen van partners ten aanzien van digitaal archiefbeheer (zie de notitie Roadmap voor e-Depot dienstverlening van Marloes van der Sommen en Wouter Bessems), en
 - de tussentijdse evaluatie van de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst HFA-HUA 2020.

In het kader van het evaluatieonderzoek van de huidige samenwerkingsovereenkomst HFA-HUA is al enige informatie verzameld die relevant is voor de notitie bedoeld onder punt 1. Deze informatie is ter informatie in de bijlage opgenomen, en vormt input voor de verkenning naar het toekomstperspectief.

2. Voorstel is om de directeur HFA te verzoeken in het tweede/derde kwartaal 2020 een profiel voor de toekomstige locatiedirecteur (per 2021) op te stellen, in samenhang met de verkenning naar het toekomstperspectief HFA (zie punt 1).
3. Onderdeel van de samenwerkingsovereenkomst in 2020 is om op het gebied van HRM en Financiën benodigde (externe) uitvoerende en adviesdiensten te selecteren (1^e helft 2020), hen tijdig in te werken en werkzaamheden over te dragen (derde, vierde kwartaal 2020). Voorstel is om de directeur HFA te verzoeken hier zorg voor te dragen.

Input voor de verkenning naar het toekomstperspectief HFA uit het evaluatieonderzoek van de samenwerkingsovereenkomst HFA-HUA (juni 2017 – zomer 2019)

Stand van zaken HFA eind 2019

Na de ontvechting in 2017 is Het Flevolands Archief ontstaan. In de periode 2017-2019 moest de bestuurlijk afgesproken ontvechting feitelijk gerealiseerd worden en de organisatie opgebouwd worden. Door de samenwerking met HUA vanaf juni 2017 is de ontvechting feitelijk uitgevoerd. De organisatie is op hoofdlijnen (personeel, financiën) opgebouwd en in een situatie gebracht waarin de aansluiting op de actuele digitale ontwikkelingen gevonden is (aansluiting op e-Depot, meer kennis, pilotprojecten gestart). Dankzij de inspanningen van alle betrokkenen van HFA en HUA is hiermee binnen de beschikbare financiële middelen eind 2019 een meer stabiele en bedrijfszekere HFA organisatie ontwikkeld, die beter in staat is om de archiefwettelijke taken uit te voeren.

Ondanks de gezette stappen blijft HFA evenwel een kleine organisatie, die verschillende archiefwettelijke taken te vervullen heeft. Als kleine organisatie blijft HFA kwetsbaar.

Om met deze kwetsbaarheid om te gaan, zijn in ieder geval de volgende punten van belang:

- Er moet steeds goed gekeken worden welke expertise structureel binnen de HFA organisatie aangezocht moet worden en welke expertise/ondersteuning het beste (ad hoc) ingehuurd moet worden. Het ligt daarbij in de rede dat expertise ten aanzien van de archiefwettelijke kerntaken in ieder geval binnen de organisatie belegd moet worden en dat voor ondersteunende en ad hoc werkzaamheden (projecten) steeds afgewogen moet worden wat het meest effectief en efficiënt is.
- Specifieke projecten kunnen met projectgelden gefinancierd en uitgevoerd worden.
- Optimale benutting van kennis en ervaringen in het landelijke RHC-netwerk. De uitvoering van de taken op het gebied van digitaal archiefbeheer (e-Depot), en de ondersteuning van de partners in de omslag van papier naar digitaal, kan HFA alleen uitvoeren als onderdeel van het landelijke RHC-netwerk. Ook op andere onderdelen van de archiefwettelijke taken is het van belang om de kennis en ervaringen in het landelijke RHC-netwerk te benutten. Ook collegiale contacten met de andere archiefinstellingen in de provincie en landelijk kunnen nuttig zijn, bijvoorbeeld via het Kennisnetwerk Informatie en Archief (KIA).
- De planning-en controlcyclus en de financiële administratie zijn in de afgelopen periode grotendeels ingericht en op orde gebracht. Deze financiële functie moet ook in de komende tijd goed uitgevoerd worden.

Belangen partners

Voor de partners van HFA is het met name van belang dat:

- de archiefwettelijke taken goed uitgevoerd worden (inclusief op digitaal gebied)
- de financiële bedrijfsvoering op orde is (geen overschrijdingen)
- de taken kosteneffectief en kostenefficiënt uitgevoerd worden.

In het kader van het evaluatieonderzoek is onder andere naar voren gebracht dat, als de organisatie op orde is gebracht, de vraag rijst hoe de positionering en profilering van de organisatie is.

Als kernwoorden zijn genoemd:

- Relatiebeheer en ketensamenwerking digitaal informatiebeheer
- Het verbinden met de regio (geschiedenis van Flevoland)
- Bestuurlijke identiteit
- Betekenis voor het publiek. HFA beheert uniek materiaal, dat waardevol kan zijn voor andere organisaties en kan passen in ander beleid/thema's (bijv. verbinding met toeristische netwerk). Daarbij zal ook een passend netwerk met andere organisaties opgebouwd moeten worden.

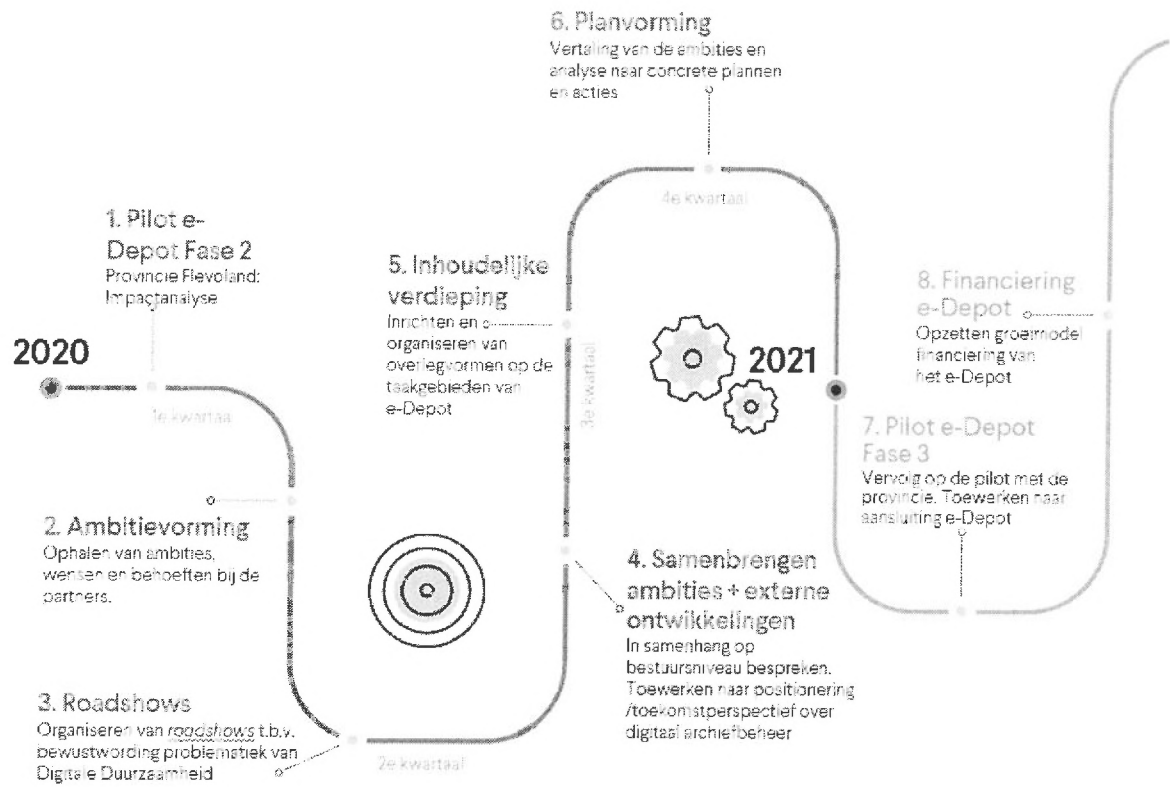
Ontwikkelingen en aandachtspunten voor de positionering HFA

Voor de positionering van HFA en het hiermee samenhangende verdere ontwikkelings- en toekomstperspectief van HFA zijn de volgende ontwikkelingen en aandachtspunten van belang:

- Het Rijk zal zich gaan terugtrekken uit de Regionale Historische Centra (en dus ook uit HFA). In ambtelijk overleg is vooralsnog een termijn van vijf jaren genoemd, zodat als uitgangspunt te hanteren is: 2023-2025 (2023 is als vroegst mogelijke termijn genoemd). In ambtelijk overleg heeft het rijk ook aangegeven dat het beheer van de analoge archieven bij de RHC's blijft inclusief de huidige financiering. Op dit moment is nog niet duidelijk welke vorm wordt gekozen voor de betrokkenheid van het rijk en wat dit financieel betekent. Delegatie lijkt hiervoor de meest kansrijke juridische vorm; deze juridische vorm wordt op dit moment door het Ministerie van OCW in overleg met de RHC's uitgewerkt.

Verschillende partners hebben in het evaluatieonderzoek aangegeven dat de ontwikkeling van het uittreden van het Rijk zorgelijk is, indien dit consequenties voor de omvang van de rijksbijdrage zou hebben. Zou dit het geval zijn, dan zou volgens verschillende gesprekspartners de kans aanzienlijk zijn dat de samenwerking in de vorm van HFA uit elkaar valt. Elke partij zou dan ofwel een eigen dienstverleningsovereenkomst met een archiefinstelling moeten afsluiten of zelf de uitvoering van de archiefzorg moeten organiseren.

- In het kader van het traject van het terugtrekken van het Rijk uit de RHC's zal een onderzoek naar de toekomst van het e-Depot uitgevoerd gaan worden, waarbij mede de verwachte inhoudelijke en financiële effecten in beeld zullen worden gebracht. Voor HFA en andere RHC's is met name ook het meerjarige perspectief van belang.
- Alle overheden en partners in HFA hebben te maken met de omslag van papier naar digitaal. Het tempo van deze omslag kan per partner verschillen, maar duidelijk is wel dat de digitale instroom zal toenemen en de papieren instroom zal afnemen. Partners hebben daarom behoefte aan een professioneel digitaal archiefbeheer, dat ook aansluit bij de eigen bredere digitale strategie. Op dit moment is nog geen integraal zicht op de verschillende ambities, visies en strategieën bij de partners, hetgeen wel relevant is voor de toekomstige keuzes (zie hierna onder bespreekvoorstel). Partners hebben in het kader van de evaluatie aangegeven behoefte te hebben aan meer inzicht in de aanpak, concrete stappen, effecten op keuzes die men zelf moet maken, en financiële consequenties. Daarbij is ook aangegeven dat het zinvol is om niet alleen naar de kosten te kijken, maar ook naar de mogelijke effecten van besparingen. Zo is bijvoorbeeld een optionele dienst mogelijk: het in beheer nemen van afgesloten digitale informatie in de fase voor overbrenging en vernietiging (uitplaatsing). Deze kan voor overheden een aanzienlijke kostenreductie met zich meebrengen bij de interne ICT kosten, doordat verouderde systemen eerder kunnen worden uitgefaseerd.
- Vanaf 2013 is in het kader van het door OCW gefinancierde programma DTR gewerkt aan de ontwikkeling van een landelijk netwerk voor duurzaam beheer van digitaal archief (e-Depot). Deze voorziening is bedoeld voor het Nationaal Archief en de Regionale Historische Centra (RHC's). Inmiddels is ook HFA in december 2018 aangesloten op dit netwerk, waardoor de mogelijkheid ontstaat om digitaal archief op te nemen in een eigen domein binnen deze

Een nadere toelichting per actielijn:

1. Pilot e-Depot met de Provincie: Fase 2, de impactanalyse (Q1 2020)

- In kaart brengen van wat er nodig is om aansluiting op het e-Depot mogelijk te maken;
- Producten/mijlpalen zijn o.a. Informatielandschap in beeld, Businesscase uitplaatsing, architectuurdokument structurele koppeling Provincie en e-depot, Beheerorganisatie e-Depot;
- Deze onderzoeksfase loopt gedurende het jaar door.

2. Ambitievorming (Q1 2020)

- HFA spreekt op ambtelijk niveau (met de verantwoordelijke op het gebied van informatiehuishouding) met de partners om aan de hand van o.a. de eerdergenoemde vragen ambities op het gebied van het e-Depot op te halen.
- Deze ambities worden samengebracht en creëren een beeld van wensen voor overbrenging en uitplaatsing naar e-Depot en op welke termijn de realisatie hiervan wenselijk/haalbaar is.
- Indien er ambities zijn om van de dienst uitplaatsing en vervroegde overbrenging gebruik te willen maken, wordt de aanpassing van de GR in gang gezet.

3. Roadshows Digitale Duurzaamheid (Q2 2020)

- Opstarten en organiseren van *roadshows* in samenwerking met de partners zodat aldaar een breder publiek bewuster wordt gemaakt van de problematiek rondom digitale, duurzame toegankelijkheid.

4. Samenbrengen ambities + externe ontwikkelingen (Q2 2020)

- De geïnventariseerde ambities worden samengebracht en in samenhang met de evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst 2020 op bestuursniveau besproken. Met het oog op de afbouw van de samenwerking tussen HUA en HFA en de benodigde kennisoverdracht wordt een toekomstperspectief inzake digitaal archiefbeheer geformuleerd.
- In dit toekomstperspectief gaat HFA in op de producten en diensten, de benodigde e-depotorganisatie en de projectfinanciering daarvan, in afwachting van structurele financiering door de partners.
- Analyse van de geuite ambities en wensen (input ambitievorming). In deze analyse wordt ingegaan op de staat van de digitale archieven bij de zorgdrager, de hoeveelheid en welke voorbereidingsstappen noodzakelijk zijn om tot aansluiting op het e-Depot over te gaan.

5. Inhoudelijke verdieping (start Q3 2020)

- Inrichten en organiseren van overlegvormen op een aantal taakgebieden van het e-Depot, zoals de breedtepeiling informatiehuishouding, het toepasbaar maken van TMLO.

6. Planvorming (start Q4 2020)

- Vertaling van de samengebrachte ambities en de bijbehorende analyse (zie actielijn 4) naar concrete plannen en activiteiten.

Voor 2021 signaleert HFA de volgende actielijnen:

7. Pilot e-Depot met de Provincie Fase 3: Aansluiten e-Depot

- Vervolgopilot met de provincie. Voorbereidingen op de feitelijke aansluiting op het e-Depot. Uitvoering van hetgeen in fase 2 (zie actielijn 1) is uitgedacht.

8. Financieringsconstructie e-Depot (Q2 2021)

- Op basis van de samengebrachte ambities wordt een groeimodel voor de financiering voor het e-depot en dienstverlening binnen de GR opgezet. Dit gebeurt op basis van de lopende projecten en het door de RHC's ontwikkelde kostenmodel en de evaluatie/bijstelling daarvan.
- Afspraken over het toepassen van het rekenmodel voor structurele financiering met ingang van 2022.

5. Opbouw organisatie e-Depotdienstverlening

Op dit moment beschikt HFA over de volgende medewerkers om de ontwikkelingen op het e-depotterrein verder te brengen:

- Tot halverwege 2020: 0,78 FTE voor de inzet van een projectmanager e-Depot;
- 0,1 FTE Implementatiemanager vanuit HUA tot einde 2020;
- Op afroep en daarmee beperkte inzet van de archivaris en de functioneel beheerder.

Deze organisatie is niet toereikend om de benoemde actielijnen onder hoofdstuk 4 volgens het voorgestelde tijdsplan te realiseren. Volgens de huidige calculaties is in totaal ca. 2500 uur inzet benodigd om de genoemde actielijnen in 2020 te realiseren. Gedurende 2020 wordt de gevraagde vs. gerealiseerde inzet geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

Het voorstel is om de ruimte in de reguliere begroting en de ruimte in de bestemmingsreserves vrij te spelen om deze als volgt te benutten:

- De huidige projectmanager tijdelijke aanstelling te verlengen tot en met eind 2020: €30.000,=;
- Extra projectmedewerker aan het e-depot team toe te voegen (middels tijdelijke aanstelling) €45.000,=;
- Daar waar nodig extra inzet te organiseren (voor communicatie en kennisontwikkeling) €30.000,=.

Hiervan wordt €30.000,= bekostigd uit de bestemmingsreserves (knelpunten personele pot) en €75.000,= uit de reguliere begroting, waarbij we een verschuiving in zwaartepunten binnen uitgaven rond archiefbewaarplaats, collectiebeheer, dienstverlening en bedrijfsvoering hebben kunnen bewerkstelligen.

digitale bewaaromgeving (een tenant binnen het e-Depot). Het Rijk heeft geïnvesteerd in de ontwikkeling van de infrastructuur van het e-Depot, en in de periode 2016-2019 een bedrag van in totaal Euro 376.049 ter beschikking gesteld voor HFA (DTR-gelden). De jaarlijkse DTR-bijdrage aan de RHC's is verlengd tot en met 2020, en wordt in dat jaar geëvalueerd. Aan het gebruik maken van het e-Depot zitten structurele kosten voor gebruikers vast voor het beheer en de dienstverlening van het eigen digitale archief. Daartoe is door de RHC's een kostenmodel ontwikkeld, dat geëvalueerd zal worden op basis van eerste bevindingen. In het evaluatieonderzoek is aangegeven dat het belangrijk is dat het bewustzijn over de eigen verantwoordelijkheid, ook in financiële zin, vergroot wordt. Op basis van de evaluatie wordt het kostenmodel bijgesteld.